

Prasminga istorinės atminties valanda

Benas Urbutis

Liepos 7 dieną Vilniaus karininkų ramovėje buvo surengtas Dzūkijos partizano Juozo Jakavonio-Tigro knygos "Šalia mirties" pristatymas. Jį organizavo Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga (pirmininkas Jonas Burokas) ir J. Jakavonio dukra, Žvėryno seniūnijos seniūno pavaduotoja Angelė Rukštelienė. Pristatyme dalyvavo daug vilniečių, taip pat svečių iš kitų Lietuvos miestų ir net iš kitų kraštų. Pristatymo metu veikė tapytojo Eduardo Urbanavičiaus darbų paroda, skirta Gulago aukoms atminti.

Juozas Jakavonis iš Kasčiūnų kaimo Varėnos rajone 1945-1946 metais buvo Pietų Lietuvos partizanų vadų J. Vitkaus-Kazimieraičio ir A. Ramanausko-Vanago ryšininkas, kovų su NKVD ir vietiniais Merkinės sribais dalyvis. Jo tėvų sodyboje ant Merkio kranto buvo įrengtas partizanų vadų bunkeris, jame 1945-1946 m. gyveno Kazimieraitis ir Vanagas. Jaunuolis, vykdydamas užduotį, buvo sučiuptas, kankintas Merkinės, Varėnos ir Vilniaus NKVD tardymo kameroje, po to "troikos" nuteistas ir išsiųstas į Kolymos kalnų kasyklas, kad gyvas negrįžtų. Gulage praleidęs apie 15 metų, J. Jakavonis grįžo į Tėvynę ir iki šiol gyvena su savo žmona Zosė tėvų sodyboje. Šių metų liepos 10 dieną jis šventė savo gyvenimo aštuoniasdešimtmetį - gražus savo dvasinę jaunatvę, sielos giedrumą ir dzūkiską gerumą.

Prasidėjus Lietuvos atgimimui, paskatintas dukterų, jis ėmė rašyti atsiminimus apie savo partizanišką jaunystę ir Gulago kančių kelius. Rašė vyriškai santūriai, be banalių sentimentų. Turėdamas nuostabią atmintį, prisiminė net mažiausias prieš pusę amžiaus sutiktų žmonių ir įvykių detales. Tie prisiminimai susiklostė į knygą, kurią pavadino "Šalia mirties". Knygą sudaro trys skyriai: apie prieškarinio dzūkų kaimą, tėvus, senelius, pasaulį ištikusį karą ir pokario pasipriešinimą okupantams; apie Kolymos pragarą ir jame patirtus išgyvenimus; apie grįžimą Lietuvon ir sunkų įsitvirtinimą Tėvynėje.

Paramą knygos leidimui organizavo JAV lietuvius Jurgis Birutis su savo sūnum Tadu. Amerikoje buvo įsteigtas Juozo Jakavonio fondas, kuriam dosniai aukojo Amerikos lietu-

Juozas Jakavonis tarp artimųjų bei knygos leidybos rėmėjų

viai ir net amerikiečiai. Iš Floridos į knygos pristatymą Vilniuje atvyko Jurgis Birutis su žmona Danguole, jo brolis Stasys iš New Džersy, taip pat kiti Amerikos lietuviai - Jonas Mačiūnas, Lilija Petruilienė. Pristatyme dalyvavo ir kalbėjo Seimo nariai V. Bogušis, A. Kašėta, G. Jakavonis, A. Stasiškis, dalyvavo Kazimieraičio sūnūs ir vaikaičiai, Kauno jėzuitų gimnazijos direktorius G. Vitkus, Merkinės seniūnas G. Tebėra. Sveikino Varėnos savivaldybės vicemerą A. Valeišą, Merkinės bendruomenės pirmininką B. Sakalauską, Kasčiūnų kaimo atstovai - Pačkauškų ir Barysų šeimos. Kalbėjo Jurgis Birutis, generolas J. A. Kronkaitis, savo pasisakyme iškeldamas ir įprasmindamas partizanų kovos reikšmę. Krašto apsaugos ministro G. Kirkilo sveikinimą perskaitė Vilniaus karininkų ramovės direktorius R. Jukna, Vilniaus mero A. Zuoko sveikinimą - savivaldybės sekretorius Ž. Šilgalis, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos - bendrijos valdybos pirmininkas V. Miliauskas.

Knygos pristatymas prasidėjo vi-

deo juostomis apie Lietuvos partizanus ir J. Jakavonį. Knygą pristatė jos redaktorė Aldona Žemaitytė, apie savo gyvenimą ir prisiminimų rašymą papasakojo pats knygos autorius, ištraukęs iš knygos skaitė vaikaitis Arvydas. Meninę programą atliko tarptautinio Vilniaus oro uosto vokalinis vyrų ansamblis "Bijūnai", padainavęs keletą partizanų dainų, taip pat nedidelę programą atliko Jakavonių šeimos ansamblis: vaikaičiai Miglė, Arvydas ir Justas bei Juozas ir Zosė Jakavoniai, jų dukros Angelė ir Birutė. Baigiantis oficialiajai daliai, visiems programos dalyviams, rėmėjams ir tėvams padėjo Angelė Jakavonytė-Rukštelienė. Renginį vedė žinomas Lietuvos ir radijo pranešėjas Juozas Šalkauskas.

Šventė buvo pratęsta ten pat vykusioje vakaronėje, kur svečiai ir dalyviai galėjo vieni su kitais artimiau pabendrauti. Gausi renginio auditorija, šiltai sutikusi partizano J. Jakavonio knygą, liudija, kaip reikalinga aktualinti istorinę atmintį, skatinti jaunąją kartą suvokti iškovotos laisvės prasmę.

Mirus buvusiam tremtiniui
ANTANUI GAIGALUI,
užjaučiame jo sūnų Vidmantą ir artimuosius.
Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, "Varpo" redakcija